

Beszámoló
az Anyaotlalmazó Alapítvány
2005. évi tevékenységéről

Anya- és Gyermekotthonunk 1992 óta nyújt átmeneti menedéket az ország bármely részéről érkező, halmozottan hátrányos helyzetű, magyar állampolgárságú anyáknak és gyermekeiknek, akik pszichés, szociális vagy egyéb okból önhibájukon kívül krízishelyzetbe kerültek.

Munkánk során továbbra is nagy hangsúlyt fektettünk az általunk nyújtott ellátás fejlesztésére, az intézményben élő marginalizált helyzetű, megélhetési gondokkal küzdő anyák szociális, foglalkoztatási problémáinak orvoslására, életminőségük javítására, társadalmi integrációjuk elősegítésére.

A korábbi évekhez hasonlóan gyermek- és ifjúságvédelmi programunkkal kiemelt figyelmet szenteltünk a nehezen kezelhető, deviáns, de még nem bűnöző gyerekek és fiatalok korai pszichoszociális intervencióját célzó programoknak, - a család hiányosságait kompenzálva, a szocializációs hátrányokat mérsékelve - a fiatalkori bűnözés prevenciójának.

Otthonaink megnyitása óta **1354 édesanyának és 2458 gyermeknek**, 2005-ben **98 édesanyának és 192 gyermeknek** nyújtottunk speciális krízis-intervenciós ellátást, 1 fő átlagosan 100 napot tartózkodott az anyaotthonunkban. A kijutás lehetőségével élve **2005. évben 72 család** (72 anya és 138 gyermek) hagyta el intézményünket.

Intézményünk szakmai munkáját szociális munkások, pedagógusok, pszichológusok, orvosok, védőnő és jogász segítik. Folyamatosan arra törekszünk, hogy szaktudásunkkal megtaláljuk a kijutás leghatékonyabb formáját, feltérképezzük a család erőforrásait és mozgósítjuk azt.

2005-ben egyre szembeötlőbbé vált az a tény, hogy a lakhatás, mint probléma, a családok többségében a nehézségek felszínét jelenti – az esetek nagy részében többszörösen hátrányos helyzetről van szó, komplex családsegítést és több, különböző szaktudású munkatárs **szoros együttműködését** igényelve.

A fentiek miatt, a hatékonyság növelése érdekében a beköltöző családok életének rendezését ez évtől egy **szociális munkás-pedagógus pár** segíti. (Korábban egy szociális munkás családgondozó látta el egy személyben a feladatokat.) A **szociális munkás** feladatai – az ügyeleti feladatok ellátása mellett - a következők: akut krízishelyzetek elhárítása, segély-ügyintézés, iratpótlás, munkavállalás elősegítése, kijutási lehetőségek feltérképezése, folyamatos pszichés támogatás biztosítása stb.

Az eredményes, komplex családsegítés, valamint az intézményi hálóból való mihamarabbi kijutás csak a család és az intézményben dolgozó szakemberek kölcsönös együttműködése esetén lehetséges. Ennek érdekében a családokkal próbaszerződést kötünk, közösen meghatározva azokat a feladatokat, melyek megoldása nélkülözhetetlenek a lakhatási és egyéb problémák megszüntetéséhez.

Pedagógus kollégáink a gyermekek testi és személyiségfejlődését kísérik figyelemmel, oktatási intézményekbe való beíratásra, szűrővizsgálatokra, korrepetálás igénybevételére, a gyermekek gondozásával és nevelésével kapcsolatos, hiányzó ismeretek elsajátítására ösztönözve az édesanyákat.

2005-ben korábbi szolgáltatásaink közül a következőkkel álltunk klienseink rendelkezésére:

- **Egészségügyi szolgáltatást** nyújtottunk. Hetenként egyszer, orvosi szobánkban tartandó háziorvosi rendelőt biztosítottunk mind a felnőttek, mind a gyermekek számára. A csecsemők és kisgyermekek egészségét védőnők felügyelte.
- **Jogi képviseletet** láttunk el. Hetenként egyszeri jogász segítség lehetőséget biztosított a jogi útvesszőkben való eligazodásban, válóperek, gyermek elhelyezési perek beadásában, lakáskiürítések, vagyonmegosztások foganatosításában, egyéni képviselet ellátásában.
- **Pszichológiai tanácsadást** nyújtottunk. Főállású, **tanácsadó pszichológusunk** felnőtteknek és gyermekeknek nyújtott segítséget. Szakmai munkáját nagyban meghatározta, hogy a gyermekek egyre szélesebb köre szenved hiperaktivitástól és magatartásproblémáktól. A szülők legtöbbször gyermeknevelési nehézségek miatt vártak segítséget. Pszichológusunk szükség szerint egyéni vagy családi formában foglalkozott a szaktudására igényt tartó gyermekekkel és felnőttekkel. Gyermekpszichológusunk, Ranschburg Jenő mellett, pszichológusi teendői mellett egyéni szupervízió keretében segítette tanácsadó pszichológusunk munkáját.
- **Kijutási támogatás.** A családok kijutásának megkönnyítése érdekében alapítványunk anyagilag is hozzájárult az új élet megkezdéséhez, a pénzbeli támogatást kiköltözéskor vehettek át az édesanyák.
- Az **időszakos programok:** farsangi, húsvéti mulatság, anyák napi rendezvény, gyermeknapi műsor és ajándékosztás, Mikulás és karácsonyi ünnepség, kirándulások, a névnapok, születésnapok méltó megünneplése mind segítettek feledtetni az otthagyt brutálitást és erőszakot, erősítették a közösségi kapcsolatokat, kiaknázva a közösség támogató erejét
- **Pedagógusaink** minden hétköznap **foglalkozásokat** tartottak az iskoláskorú gyermekek részére, készség- és személyiségfejlesztő, valamint szituációs játékokkal és kreativitást fejlesztő szabadidős programokkal. Óvodai, iskolai szünetekben **külső programokkal** (színházlátogatás, mozi, állatkert, cirkusz, Csodák Palotája stb.) színesítették a hétköznapok világát.
- **Nyári tábor** A rendszeresen – idén tizedik alkalommal – megvalósuló tíznapos balatoni táborok bár eltérő tematikájúak, közös céljuk alapvetően az, hogy felejthetetlen kikapcsolódást nyújtsanak olyan halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeknek, akik eddigi életük során a korlátozott lehetőségek miatt talán egyetlen egyszer sem hagyhatták el szűkebb lakóhelyüket. Az életre szóló élményszerzés mellett a tábor lehetőséget nyújt a szabadidő eltöltésének hasznos és konstruktív, személyiséget építő módjára példát nyújtani, szociális értékeket közvetíteni, a társadalmi devianciákra irányuló prevenciós tevékenységeket folytatni.
- **Beszélgető kört** szerveztünk, ahol a két épületünkben lakó anyukák megoszthatták egymással tapasztalataikat. A kellemes hangulat megteremtése (tea, sütemény) nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy az anyák feloldódjanak, őszintén beszélni tudjanak problémáikról. Egy-egy beszélgető kör témája volt pl. a beilleszkedés és

konfliktuskezelés kérdései, a gyermekekkel való bánásmód, az ünnepi készülődések fontossága, az aktuális problémák megbeszélése, a családi kapcsolatok ápolása, a férfi-női viszony és a barátságok kérdései.

- **Családi kirándulások** szerveztünk. A havonta egyszer hétfőn megrendezésre kerülő program célja az volt, hogy a családok belső erőforrásait mozgósítsuk és rejtett tartalékaikat előhívjuk, valamint hogy azokat a családokat is motiváljuk a részvételre, ahol a problémák igen összetettek, de semmilyen segítői rendszer nem tudta őket megtartani, elindítani a változást. Ez a programelem jelentős sikereket hozott. Azáltal, hogy sikerült megtapasztaltatni a családokkal, hogy képesek együtt játszani és eltölteni egy felhőtlen napot, elindult egy változási folyamat, ami hatással volt a családi rendszerre, javította a családok önértékelését. Ez hosszú távon fontos szempont a krízisek feldolgozásában. A programok közt szerepelt: sportnap, főzőverseny, Bókai kerti séta, strandolás, cirkusz, kirándulás, kvíz-verseny.
- A **Családi kör** elnevezésű programunk keretében az otthonainkban élő, iskoláskorú gyermekek heti rendszerességgel pszichológus és pedagógus vezetésével játékos formában oszthatták meg gondolataikat, érzéseiket a családi élettel kapcsolatos témákban. A program fő hatófelületei: a férfi-női szerep, szülői szerep, aktív dolgozó szerep tartalmainak tisztázása; szabadidős szerepek, alternatív szabadidős tevékenységek megismerése; a tradicionális és modern család összehasonlítása; tolerancia tréning; a családi életciklusok áttekintése volt.
- Péntekenként **ruhabörzét** rendeztünk. Az együttműködő partnereinktől, ill. a lakosságtól adományba kapott divatos ruhaneműkből válogathattak klienseink saját maguk és gyermekeik számára.
- Mivel az intézményeinkben élő édesanyák jelentős részének gondot okoz a munkahelykeresés és állásuk megtartása, szakemberek bevonásával csoportot szerveztünk az érdeklődők számára. A **Nekem is lehet karrierem** című program keretében fontosnak tartottuk, hogy a többségi társadalom számára magától értetődő, de az átmeneti otthonainkban élő édesanyák számára ismeretlen technikákat megismertessük és elfogadtassuk. A projekt kétféle csoportot céltott meg: kiscsoport azon anyák számára, akiknek az álláskeresés jelent nehézséget, valamint kiscsoport azon lakóknak, akiknek a munkahely megtartásából adódtak problémái.
- Az anyaotthonainkban dolgozó kollegáink számára, a még hatékonyabb munkavégzés, a családgondozó mentálhigiénéjének karbantartása, a kiégés megelőzése és pszichés terhelés feloldása érdekében, havi rendszerességgel **szupervíziós foglalkozást** tartottunk. 2005. szeptember 1-től az intézményvezető munkáját két új helyettes segíti. Az egységes vezetés megteremtése, a hatékonyság és a döntések megkönnyítése érdekében vezetői szupervíziós üléseket biztosítottunk havi rendszerességgel. A más intézményekkel való együttműködés, valamint az intézményen belüli tevékenység összehangolása érdekében havonta **esetmegbeszélő csoporton** vettek részt intézményünk szakdolgozói.

A hagyományos, több éve jól működő és eredményes szolgáltatásokon túl az igényekhez igazodva több új elemmel is bővítettük szolgáltatásainkat. Tekintve, hogy egyre több anya és család keresett menedéket intézményünkben a családi erőszak elől menekülve, ideai tevékenységünkben fokozottabb szerepet kapott a családon belüli erőszak

prevenciója, valamint az áldozatok védelme, a nő- és gyerekbántalmazás elszenvedőinek megsegítése:

- 2005-ben a **„Miért ne bántsuk őket?”** elnevezésű programunkban kifejezetten a gyermekeket érintő bántalmazás témakörét céloztuk meg. A gyerekbántalmazás és elhanyagolás kérdése nemcsak a médiát és a közvéleményt, de családgondozó munkatársainkat is egyre erősebben foglalkoztatja. Elsősorban a halálesetet és az életveszélyes állapotot okozó esetek, valamint a szexuális bántalmazások kapnak nagy nyilvánosságot felháborító voltak miatt, holott a gyermekek elhanyagolása és érzelmi bántalmazása is gyakori jelenség. Figyelemfelhívó jelleggel rendeztük azt a programunkat, ahol a szervezők saját készítésű szórólappal és plakátok segítségével vonták be az anyákat, vitatták meg mennyire a család belülről a gyerekbántalmazás, szerintük hol van a határ a fenyegetés és a bántalmazás között, bántalmazásnak számít-e egy pofon elcsattanása, melyek a visszafordíthatatlan következmények, lelki törések egy gyermek életében.

2005-ös kampányunkba -a fentiek mellett- beemeltük a nők bántalmazásának témakörét is, hiszen a nálunk élő édesanyák a legtöbb esetben nincsenek tisztában áldozattá válásuk okával, a bántalmazó kapcsolat dinamikájával.

- **„Hogy még egyszer elviseljem? Soha!”** - Szakembereink által irányított önszorgató csoportot szerveztünk, melynek célkitűzése az volt, hogy fokozzuk az erőszakot elszenvedett nők önvédelmi képességeit, hogy az otthonunkban élő édesanyák képesek legyenek kilépni korábbi, bántalmazó kapcsolatukból, és elkerülni annak lehetőségét, hogy újonnan alakult párkapcsolatukban ismét áldozattá váljanak, valamint hogy felismerjék azokat a korai jeleket a partner magatartásában, amik a későbbi testi-lelki erőszakot valószínűsítik. A csoport témái az eredeti család értékeinek, szerepviszonyainak, valamint ezek párválasztásra gyakorolt hatásának tisztázása, a párkapcsolati játszmahelyzetek kialakulása, a bántalmazó múltjának, motivációinak megértése, a függőségi helyzet felszámolása, a kiszolgáltatottság jövőbeli elkerülése, a bántalmazás ciklikus voltának megértése, a kapcsolat diszfunkcionálissá válásának, az erőszakot valószínűsítő korai jelzéseknek a felismerésére irányulnak. Ezek mellett a csoport támogató erejét kihasználva olyan készségek elsajátítását segítjük elő, mint a konfliktusok eskalálódásának megakadályozása, az érzések és szükségletek felvállalása, az önértékelés, a stressz-kezelés és az érdekérvényesítés hatékony kommunikációja.
- Év elejétől működik **„Hogyan neveljük 'jó gyerekeket' ?”** elnevezésű programunk, melynek megszervezését az motiválta, hogy az intézményben élő édesanyák az agresszív családi légkör miatt maguk is hajlamosak az erőszakos gyermeknevelési módszerek alkalmazására, ill. a megfelelő családi minták híján a gyerekek elhanyagolására. A kiscsoportos keretek között, interaktív formában működő program során a gyerek problémás viselkedésének okaira, a fegyelmezés fogalmának és kulcskérdéseinek tisztázására, a magatartás befolyásolásának - a szülő erején és hatalmán alapuló fegyelmezési módszereket helyettesítő - alternatíváira, az erkölcsi nevelésre és a felelősség kialakítására, a gyermek alapvető szükségleteinek áttekintésére, az egyszülős családok speciális problematikájára, valamint a szülő önuralmának megőrzésére szolgáló módszerek áttekintésére koncentráltunk.
- **„Azért apa is hiányzik...”** – programunkkal jól felszerelt játszószobánkban lehetőséget biztosítottunk a bántalmazó édesapáknak is a gyermekeikkel való kiegyensúlyozott és folyamatos kapcsolattartásra, az együtt töltött idő tartalmas,

szórakoztató felhasználására. Az intézményen belüli láthatás módot adott annak elkerülésére, hogy az otthonról elmenekült, bántalmazott nők az őket ért sérelmek miatt eltiltsák gyermekeiket édesapjuktól ill. a gyerekeket egymás iránti bosszúvágyuk kitöltésére használják fel. Emellett megkönnyítette a gyerekeket elszakadási krízisük feldolgozásában, hiszen félelmük és elszenvedett sérelmeik miatti haragjuk mellett vágyódnak is az elhagyott szülő szeretetére.

- **Drámapedagógia** — a Szünidődő programsorozat keretében a nyári szünetben 3 alkalommal – június 20-án, 22-én és 24-én -, a nagyközönség számára is nyílt drámapedagógiai foglalkozást és előadást szerveztünk, hozzájárulva az intézményben élő és a külsős gyerekek integrált szabadidő eltöltéséhez. A program sikeréből kiindulva szabadidős játszótérünk foglalkozásait drámapedagógiai szakkörrel bővítettük. Az iskolás gyerekek számára indult csoport célja szociális és morális dilemmák vizsgálata, a jogkövető magatartás szocializációja, együttes válaszkeresés fontos társadalmi kérdésekre – így a kábítószerelés, a kisebbségi csoportok ellen irányuló előítéletes, diszkriminatív attitűdök, az agresszió és a fiatalkori bűnözés, a családon belüli erőszak kérdéseire. Az erkölcsi felelősség fejlesztése és a kirekesztés ellenes nevelés ill. a kisebbségi identitás erősítése mellett a résztvevők áldozattá válásának prevenciójára is fókuszáltunk.

Budapest, 2006. február 28.

Haraszi István.
titkár